

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ТА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО У ПРОТИДІІ КОРУПЦІІ

Шендрик Владислав Володимирович
завідувач кафедри оперативно-розшукової
діяльності та розкриття злочинів
Харківського національного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України

Дараган Валерій Валерійович
завідувач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ЩОДО СТАНУ КОРУПЦІІ У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ (ПУБЛІЧНИХ) ЗАКУПІВЕЛЬ У ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19 В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

У грудні 2019 року в м. Ухань (Китайська Народна Республіка) було вперше зафіксовано спалах коронавірусної інфекції COVID-19. Та вже 11 березня 2020 року Всесвітньою організацією охорони здоров'я оголосила пандемію у зв'язку з поширенням у світі коронавіруса COVID-19. З цього часу більшість держав світу почали активно готуватися до протидії зазначеному явищу.

Одним із головних питань протидії стало своєчасне забезпечення медичної системи товарами, роботами чи послугами, необхідними для виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19). Однак, як в Україні, так і в більшості країн світу державні (публічні) закупівлі це процес який займає значний проміжок часу, який в окремих випадках протидії поширенню коронавірусної хвороби був життєво необхідним. З метою уникнення затримок більшістю держав світу до

законодавства про здійснення державних (публічних) закупівель було внесено відповідні зміни, які передбачали спрощений механізм закупівлі товарів, робіт чи послуг, необхідних для виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19).

Однак виникає питання, чи не скористалися таким спрощеним механізмом нечисті на руку представники закладів охорони здоров'я та окремі чиновники. Як було зауважено в доповіді президента Групи держав по боротьбі з корупцією Мирином Мрчелою: «Корупційні ризики можуть стати серйозною проблемою для лікарень та інших медичних або околomedичинских установ, які намагаються впоратися з COVID-19, оскільки вони стикаються з нестачею персоналу і обладнання. При наявних конкуруючих потребах і непередбачених обставин, корупція може стати частиною загальної картини, наносячи шкоду окремим особам і суспільству в цілому» [1].

В березні 2020 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)». Відповідно до вказаного Закону розділ X «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про публічні закупівлі» було доповнено пунктом 3-1 такого змісту:

«3-1. Установити, що дія цього Закону не поширюється на випадки, якщо предметом закупівлі є товари, роботи чи послуги, необхідні для виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19). Перелік таких товарів, робіт чи послуг та порядок їх закупівлі затверджуються Кабінетом Міністрів України.

За результатами такої закупівлі в електронній системі закупівлі замовник оприлюднює звіт про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель, договір про закупівлю та всі додатки до нього, звіт про виконання договору про закупівлю відповідно до статті 10 цього Закону.

У разі недотримання вимог щодо публікації таких звітів винні особи притягаються до відповідальності відповідно до закону» [2].

Очікувалося, що нововведена процедура стане у нагоді в першу чергу в сфері медицини. У підпорядкуванні МОЗ є спеціалізоване підприємство – «Медичні закупівлі України», яке мало б забезпечити централізовані масштабні закупівлі першочергових товарів для боротьби з епідемією. Із самого початку нововведення у сфері закупівель почали використовувати або не за призначенням, або із серйозними зловживаннями. Однак МОЗ фактично зупинили тендер профільного підприємства та перебрали цю функцію на себе, переплативши за костюми 40%, за що можна було докупити додаткових 50 тисяч костюмів. Коли держпідприємство знайшло та закупило 90 тисяч костюмів на 40% дешевше і вже навіть уклало договір, «Медичні закупівлі» бу-

ли змушені розірвати його, бо МОЗ не виділив на них гроші та не погодив закупівлю. Після низки гучних скандалів щодо повернення МОЗ до корупційних практик закупівлі для протидії епідемії таки передали підприємству, але аж наприкінці травня. У перші тижні карантину одеська інфекційна лікарня, виправдовуючи неконкурентну процедуру закупівлі пандемією, почала активно скуповувати меблі та інше приладдя на кшталт тумб та диванів за дуже високими цінами. У Дніпрі міська клінічна лікарня №8 хотіла без тендеру віддати 2,4 млн грн на ремонт приміщення та сантехнічних мереж. Відсутність конкурентної закупівлі пояснювали боротьбою з коронавірусом, однак ремонтні роботи взагалі не входять до такого переліку [3].

Ситуація погіршується ще й тим, що Держаудитслужба, діяльність якої направлена на моніторинг публічних закупівель, фактично не здійснює такого моніторингу щодо закупівель в умовах пандемії коронавірусної хвороби (COVID-19), бо звіт про виконаний договір, який публікують замовники, не є «процедурою закупівлі» у визначенні закону «Про публічні закупівлі» [3].

Такий стан справ корупції у сфері державних (публічних) закупівель не є виключенням для України, окремі країни світу також зіштовхнулися не тільки з проблемою пандемії, а і з проблемою корупції під час протидії її поширенню, зокрема у сфері державних (публічних) закупівель.

Так, у Казахстані з 16 березня указом президента країни Касим-Жомарт Токаєва в зв'язку з пандемією коронавіруса діє «спеціальний порядок здійснення держзакупівель». Це дозволяє чиновникам (замовникам) на місцях здійснювати закупівлі способом «з одного джерела», відправивши запрошення «будь-якому обраному замовником постачальнику». Один з показових випадків було виявлено в квітні цього року користувачами соцмереж, які звернули увагу на те, що переможцем конкурсу з постачання медичних масок, оголошеного управлінням громадського здоров'я Туркестанської області, стала фірма, що спеціалізується на постачанні квітів. При перевірці умов договору на суму 5,4 мільйона тенге антикорупційна служба виявила суттєве завищення вартості масок. У магазинах на той момент вони продавалися по 800 тенге, а в договорі їх ціна складала 1 350 тенге. Договір з постачальником був розірваний [4].

В Російській Федерації керівник апарату губернатора Саратовської області Олесь Горячева подала у відставку за власним бажанням після того, як прокуратура почала перевіряти закупівлю владою регіону одноразових нестерильних масок по 425 рублів за штуку. За контракт відповідала держустанова «Саратовський аптечний склад», яку очолює Сергій Горячев - чоловік керівника апарату губернатора Олеси Горячевої. Він пояснював високу ціну тим, що маски, які купуються були «по суті справи, респіраторами». На уточнення журналістів, що респіратори навіть в роздріб коштували до 100 рублів, Горячев заявив, що «у нас до епідемії і п'ять рублів маска коштувала, і по рублю в аптеці» [5].

Крім того, наприкінці квітня 2020 року в Колумбії повідомили про поча-

ток розслідування відносно ряду чиновників, яких підозрюють у порушеннях при оформленні контрактів, пов'язаних із заходами реагування на пандемію COVID-19 [6].

Підсумовуючи викладене можна зробити висновок, що на сьогодні в Україні та окремих країнах світу виникла гостра необхідність внесення відповідних змін до законодавства про здійснення державних(публічних) закупівель щодо недопущення корупційних проявів під час закупівлі товарів, робіт чи послуг, необхідних для виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19).

1. Коррупционные риски и важные правовые источники в контексте распространения вируса COVID-19. URL: <https://rm.coe.int/russian-version-corruption-covid-19/16809e3bf9> (дата звернення: 12.11.2020).

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 17.03.2020 № 530-IX. Відомості Верховної Ради України. 2020. № 16, ст. 100.

3. 100 днів карантинних закупівель: як МОЗ, МВС та інші використали пандемію для мільонних корупційних схем. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2020/06/23/7256712/> (дата звернення: 12.11.2020).

4. «Любой интерес, кроме общественного» Как борются с коррупцией в сфере государственных закупок. URL: <https://rus.azattyq.org/a/kazakhstan-state-procurements-and-corruption/30791190.html> (дата звернення: 12.11.2020).

5. Глава аппарата губернатора Саратовской области уволилась после закупки масок по 425 рублей за штуку. URL: <https://www.occrp.org/ru/daily/12242-425> (дата звернення: 12.11.2020).

6. Колумбийских чиновников обвиняют в нецелевом расходовании средств на борьбу с COVID-19. URL: <https://www.occrp.org/ru/daily/12207-colombian-officials-accused-of-misusing-covid-19-funds> (дата звернення: 12.11.2020).

Бідняк Ганна Сергіївна
доцент кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних, доцент

АНАЛІЗ ОКРЕМИХ НОРМ ЩОДО ЕЛЕКТРОННОГО ДЕКЛАРУВАННЯ

В умовах розбудови української держави неминучі суперечки законодавчих норм, їх недосконалість та неузгодженість. В умовах сьогодення визнання неконституційними окремих норм ЗУ «Про запобігання корупції» та КК України викликали обурену реакцію суспільства та критичні обговорення як в науковому середовищі, так і серед представників різних гілок влади. Се-